

חוק שזמנו הגיע

יואל גולובנסקי

20:00 | 06/04/2013

ישראל נחזתה ונוסדה כמדינת הלאום של העם היהודי, אולם מאפיין ייחודי וחיוני זה נשחק ועומעם עם הזמן. תשעה חוקי יסוד מגדירים את האופי הדמוקרטי של המדינה, ואף לא חוק אחד המעגן את זהותה היהודית. שניים מחוקי יסוד אלה ("כבוד האדם וחירותו" ו"חופש העיסוק") עמדו בבסיס "המהפכה החוקתית" שחולל בית המשפט העליון.

מהפכה זו גרמה לזעזוע באיזון העדין שבין הזהות היהודית לבין האופי הדמוקרטי של המדינה, איזון שבית המשפט טיפח בקפדנות ובזהירות במשך 44 שנות המדינה הראשונות. רבים טוענים, שהפרת האיזון הזה היתה מהלך מודע בתוך סדר היום ההיפר-אקטיוויסטי של נשיא בית המשפט העליון אהרן ברק ובעלי בריתו המהפכניים. ברם בנייר עמדה של המכון לאסטרטגיה ציונית, שפירסם באחרונה ד"ר אביעד בקשי, מוצע, כי חוסר האיזון במשוואה הוא תוצאה של כשל מהותי בהתפתחות המערכת החוקתית הישראלית על שלל חוקי היסוד

שלה.

במהלך כהונת הכנסת ה-18, 40 חברי הכנסת הניחו על שולחנה את "חוק יסוד: ישראל מדינת הלאום של העם היהודי". התחייבות להבאת מהלך חקיקה זה לכדי גמר בכנסת ה-19 היא סעיף בהסכמים הקואליציוניים שנחתמו לא כבר. החוק המוצע יתקן את חוסר האיזון במערכת חוקי היסוד הקיימים ויחזיר את הסימטריה שבית המשפט אכף לפני "המהפכה החוקתית" של 1992.

בניגוד לטענות שמעלים המתנגדים לחוק, חוק היסוד המוצע אינו מבטל כל חוק יסוד אחר ואף אינו מצר את הפרשנות הרחבה של בית המשפט לזכויות האדם, אלא מבקש להעמיד לצדן ערך ציוני קונצנסואלי ותיק. החוק אינו חותר תחת עקרון השוויון, אינו מפלה שום קבוצה דתית או עדתית ואינו ממצב קולקטיב אנושי כלשהו כאזרחים סוג ב'. כמו כן ברור שאינו מכוון "להכחיד" את הזכויות המשפטיות או הפוליטיות של מיעוטים.

דוגמה למה שהחוק כן מבקש להשיג נמצאת בפסק דין "גנימאת נגד מדינת ישראל" (פ"ד מט(4) 589 (1995)), שבמסגרתו פסק בית המשפט, כי יש לפרש מחדש את כל החוקים שנחקקו לפני או אחרי חקיקת חוק יסוד: כבוד האדם בהתחשב בדמות הפריזמה של כבוד האדם. חוק היסוד המוצע מוסיף נדבך,

בדמות הפריזמה של ישראל כמדינת הלאום של העם היהודי.

דוגמה זו ממחישה כיצד תומכי החוק מעוניינים לראות את מקומו במערך החוקתי היהודי-הדמוקרטי כגורם מאזן במערכת ההייררכית הקיימת, המכפיפה ערך אחד למשנהו, וכמקבע מחדש את העיקרון הלאומי הפרטיקולרי לצד עקרון זכויות האדם האוניוורסלי. חוקי היסוד המגדירים את האופי הדמוקרטי של המדינה והפרשנות הנרחבת שמעניק להם בג"ץ יישארו על כנם במלואם.

מאמר המערכת של "הארץ" מ-18.3 ("מאבק על זהות") תוקף את הצעת החוק. אחת הטענות המובאות בו היא, שהחוק ידיח את השפה הערבית ממעמדה הנוכחי כשפה רשמית במדינה. בפועל, החוק משדרג את מעמד הערבית על ידי עיגון זכותם של דוברי ערבית לנגישות מלאה לכל שירותי הממשל. אין זה בלתי סביר כמובן, שמשרד האוצר יתנגד לתקנה זו בגלל העלות התקציבית הכרוכה בעליית נפח התרגומים והפרסומים שיידרשו. בעוד השפה הערבית היתה שפה רשמית תחת המנדט הבריטי, ואף על פי שתקנה 82 של הדין המנדטורי עודנה תקפה במובן זה, בתי המשפט פירשו תמיד את השימוש בשפה הערבית כמוגבל לנסיבות מסוימות ומוגדרות. כך שגם מי שטוען כי השפה הערבית היא בעלת מעמד רשמי יודע, שאין זה המצב

בפועל.

כפי שמודגם במחקר שפורסם בנובמבר, חוקי הכנסת, הפרוטוקולים של המליאה והוועדות, ניירות רשמיים של בית המשפט, ראיות ופסיקות - כולם מפורסמים בלעדית בעברית. אם היתה השפה הערבית רשמית הלכה למעשה, כל הללו היו אמורים להתפרסם גם בערבית.

שגויה גם הטענה, כי החוק החדש יפחית במשהו את מחויבות המדינה למתן מענה שיכוני לאוכלוסייה הערבית, או לכל אוכלוסייה אחרת. החוק החדש יאשרר את מחויבות המדינה לעידוד עלייה ולהתיישבות יהודית (בגבולותיה) - לב האידיאולוגיה והמעש הציוניים. תחת הפסיקה הקיימת המדינה יכולה לבנות יישובים לשבטים בדואיים, למשל, אבל לא להקים יישובים יהודיים.

זאת ועוד, מאמר המערכת קובל על כך שהחוק הוא גזעני, אך המאמר עצמו משתמש בתיוג גס של נפתלי בנט כ"נציג הימין הקיצוני החובש כיפה".

עו"ד יואל גולובנסקי הוא נשיא המייסד של המכון לאסטרטגיה ציונית

תגובות | 5

הוספת תגובה

